

Poznań, dnia, 05.09.2023r.

dr hab. Michał Ziarko, prof. UAM
Zakład Psychologii Zdrowia
i Psychologii Klinicznej
Wydział Psychologii i Kognitywistyki
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Strona | 1

Recenzja dorobku naukowego, dydaktycznego, popularyzatorskiego i w zakresie współpracy międzynarodowej **dr Pawła Andrzeja Atroszko** oraz osiągnięcia naukowego uzyskanego po otrzymaniu stopnia doktora, odpowiadającego treści art. 16 ust. 1 i 2 Ustawy o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z 14 marca 2003 z późniejszymi zmianami i stanowiące podstawę ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego

Sylwetka naukowa

Dr Paweł A. Atroszko ukończył studia magisterskie z psychologii w roku 2009 na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Praca magisterska poświęcona była poszukiwaniu korelatów wysokiego i niskiego pracoholizmu. W tej samej placówce przygotował a następnie obronił, w lipcu 2015 roku rozprawę doktorską pt. *„Struktura uzależnienia studentów od uczenia się: wybrane czynniki ryzyka, związek ze stresem i strategiami radzenia sobie oraz funkcjonowaniem psychospołecznym”*. Po ukończeniu studiów magisterskich Habilitant zatrudniony był na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego. Najpierw, w latach 2012-2016 pracował jako asystent, a później jako adiunkt, od roku 2016 do chwili obecnej. Oprócz tego Habilitant posiada wykształcenie filologiczne. Jest licencjatem filologii angielskiej.

Przebieg kariery naukowej dr Pawła A. Atroszko przebiega w standardowym tempie. W ciągu sześciu lat od uzyskania stopnia magistra obronił rozprawę doktorską. A przygotowanie dorobku niezbędnego do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego zajęło mu kolejne siedem lat. Wskazuje to na odpowiednie zaangażowanie Habilitanta w pracę naukową.

ul. A. Szamarzewskiego 89, 60-568 Poznań
tel. +48 61 829 23 07
uampsy@amu.edu.pl

Opinia na temat habilitacyjnego osiągnięcia naukowego

Podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego przez Pana dr Pawła Andrzeja Atroszko jest cykl dwudziestu czterech publikacji pt. „*Analiza kompulsywnych zachowań o charakterze pracy i uczenia się jako uzależnienia behawioralnego i ich potencjalnych uwarunkowań i konsekwencji indywidualnych i społecznych*” opublikowany w latach 2016-2022. Porównując tytuł osiągnięcia z merytoryczną zawartością przedstawionych do oceny artykułów uważam, że odzwierciedla on w pełni poruszane zagadnienia. Bardzo doceniam, że prace Pana dr Pawła Andrzeja Atroszko są próbą całościowego spojrzenia na zagadnienie kompulsywnej pracy i uczenia się. To całościowe spojrzenie związane jest z refleksją dotyczącą siedmiu aspektów badanego zjawiska, czyli: (1) charakterystyki symptomów, (2) epidemiologii, (3) przyczyn, (4) przebiegu, (5) konsekwencji, (6) współwystępowania z innymi zaburzeniami oraz (7) ewentualnych praktycznych sposobów wykorzystania poczynionych ustaleń podczas interwencji psychologicznych. Dodatkowo przygotowany przez Habilitanta referat napisany jest w sposób problemowy. Oznacza to dla mnie, że Habilitant nie referuje jedynie przeprowadzonych przez siebie badań a zarysowuje istniejący problem w szerszej perspektywie i opisuje, w jaki sposób spróbował go rozwiązać i co ustalił. Bardzo doceniam taki tok prowadzenia wyvodu. Wskazuje on na umiejętność tworzenia syntez przez Habilitanta, a nie tylko na zdolność do dokonywania bardzo szczegółowych analiz.

Habilitant wskazuje, że w swojej pracy położył nacisk na następujące kwestie: (1) dokonanie konceptualizacji kompulsywnych zachowań związanych z nadmierną produktywnością i pracą, (2) konceptualizację zjawiska uzależnienia się od uczenia jako wczesnej formy uzależnienia się od pracy, (3) poszukiwanie potencjalnych uwarunkowań uzależnienia od uczenia się i pracy, (4) poszukiwanie implikacji praktycznych.

Pierwsze zadania, jakie podejmuje Habilitant to stworzenie definicji uzależnienia od pracy i uczenia się. Została ona przedstawiona na łamach *Journal of Behavioral Addictions*. Habilitant proponuje zjawisko to traktować jako jedno z uzależnień behawioralnych, które

charakteryzują podobne symptomy, jak uzależnienie od substancji psychoaktywnych, np. alkoholu, a więc utrata kontroli, przymus jego wykonywania, szkodliwy wpływ na funkcjonowanie osoby, pojawienie się objawów odstawienia. Proces dochodzenia do zaproponowania własnego ujęcia uzależnienia od pracy poprzedzony został wnikliwymi studiami literaturowymi obejmującymi między innymi: prześledzenie wcześniejszych ujęć tego zjawiska oraz sposobów konceptualizacji innych uzależnień.

Poszukując w autoreferacie i pracach Habilitanta, definicji uzależnienia od uczenia się mam trudność, z uchwyceniem jego istoty i wskazaniem cech odróżniających je od uzależnienia od pracy. W rozdziale „*Uzależnienie od uczenia się wśród muzyków*” Habilitant pisze: „*uzależnienie od uczenia się jest opisywane w aspekcie teorii i badań dotyczących uzależnienia od pracy*” (s.221) i dalej „*uzależnienie od uczeni się, jak i od pracy wykazuje siedem podstawowych wspólnych symptomów: (1) zaabsorbowanie, (2) modyfikacja nastroju, (3) wzrost tolerancji, (4) symptomy odstawienia, (5) konflikt, (6) nawroty oraz (7) problemy*”. Takie ujęcie uzależniania od uczenia skłania do postawienia przynajmniej dwóch pytań. Po pierwsze, jakie są symptomy różnicujące te dwa zjawiska? Po drugie, czy czasami nie jest tak, że zaburzenie od pracy i uczenia nie są manifestacją tego samego procesu psychopatologicznego, ale ich ewentualna odmiennność na poziomie symptomatologii wynika z okresu rozwojowego, w którym znajduje się człowiek? Uczniowi i studentowi, trudno uzależnić się od pracy bo jego główna aktywność skoncentrowana jest na uczeniu się. Pracownikowi trudno jest uzależnić się od uczenia bo jego główna aktywność związana jest z pracą.

Duży fragment autoreferatu poświęcony jest analizie podobieństw między uzależnieniem od uczenia się i uzależnieniem od pracy. Jest on napisany w sposób syntetyczny. Habilitant z dużym znanstwem omawia podejmowane zagadnienia. W tej części autoreferatu opisane jest: (1) podobieństwo symptomów, (2) podobieństwo stabilności czasowej, (3) podobieństwo rozpowszechnienia, (4) podobieństwo przyczyn, (5) podobieństwo współistniejących zaburzeń zdrowia psychicznego, (6) podobieństwo potencjalnych konsekwencji. Tylko jeden krótki fragment dotyczy różnic między

uzależnieniem od uczenia się i pracy. Różnice te dotyczą: (1) potencjalnych czynników ryzyka oraz (2) współwystępujących problemów zdrowia psychicznego. Taki układ pracy skłania do zadania pytania; czy Habilitant zajmuje się jednym zjawiskiem uzależnieniem od ...?, czy tak jak sugeruje dwoma: uzależnieniem od pracy i uczenia się?

Strona | 4

Patrząc krytycznie na dwa pierwsze fragmenty dorobku Habilitanta mogę sformułować dwie uwagi krytyczne. Pierwsza z nich dotyczy trudności związanej z uchwyceniem, w jaki sposób Habilitant myśli o uzależnieniu od pracy i uzależnieniu od uczenia się. Druga dotyczy relacji łączących te dwa zjawiska.

Zapoznając się z pierwszą częścią autoreferatu dr Pawła Andrzeja Atroszko mam wrażenie, że ścierają się w nim dwa sposoby myślenia; medyczny i psychologiczny. Medyczny sposób myślenia o zjawisku uzależniania od pracy, koncentrujący się na identyfikacji symptomu, odnajduję w jego definicji, która w dużej mierze jest odbiciem symptomatologii uzależnień proponowanych przez klasyfikacje chorób i zaburzeń psychicznych (ICD, DSM). Podejście bliższe psychologii, koncentrujące się na mechanizmie powstawania i utrzymywania się zaburzenia pojawia, się we fragmentach dotyczących relacji pomiędzy uzależnieniem od pracy i uczenia się a zaburzeniami osobowości obsesyjno-kompulsywnej oraz w nie do końca wyartykułowanej i przyjętej tezie, że uzależnienie od uczenia się jest wczesnym przejawem uzależnienia od pracy. Wczesnym, bo główną aktywnością adolescentów i studentów jest nauka a nie angażowanie się w pracę zawodową. Odnoszę wrażenie, że w swoim myśleniu o zjawisku uzależnienia od pracy i uczenia się Habilitant wybrał perspektywę psychiatryczną – nozologiczną a nie psychologiczną – procesualną. Definiując uzależnienie koncentruje się na jego symptomatologii a nie na wewnątrzpsychicznym procesie prowadzącym do wystąpienia symptomów. Zastanawiam się, co leżało u podstaw takiego rozstrzygnięcia? Myślenie w kategoriach procesu, pozwoliłoby uniknąć Habilitantowi problemu powielania definicji omawianych zjawisk.

Patrząc krytycznie na część pracy dr Pawła Andrzeja Atroszko poświęconą konceptualizacji zjawisk uzależnienia od pracy i uzależnienia od uczenia się wydaje mi się,

że Habilitant nie zajmuje jasnego stanowiska, czy mamy do czynienia z dwoma odrębnymi zjawiskami, czy jednym procesem chorobowym manifestującym się odrębnymi symptomami w różnych fazach życia. Nie potrafię jasno stwierdzić, jakie Habilitant zajmuje stanowisko dotyczące relacji łączących uzależnienie od uczenia się z uzależnieniem od pracy. Przytoczę kilka wypowiedzi Habilitanta¹. W autoreferacie, w punkcie „*Definicja od pracy i uczenia się*” pisząc o uzależnieniu od uczenia się twierdzi, że zjawisko to „*samo w sobie nie musi być wyrazem procesu uzależnienia, a jedynie przejściowym zachowaniem w reakcji na wymagania szkolne lub akademickie*”. Punkt C2 rozpoczyna się od przytoczenia autorskiej konceptualizacji uzależniania od uczenia się, które traktowane jest „*jako potencjalnie wczesna forma uzależniania od pracy*”. Z kolei punkt „*Podobieństwo symptomów uzależniania do uczenia się i pracy*”, kończy się wnioskiem, że „*uzależnienia od uczenia się i pracy wykazują bardzo podobną strukturę i charakter objawów*”. Czytając przytoczone fragmenty autoreferatu, bardzo trudno mi stwierdzić, jakie jest stanowisko Habilitanta w zakresie relacji łączącej uzależnienie od pracy z uzależnieniem od uczenia się. Czy są to dwa odrębne zjawiska? Czy też uzależnienie od uczenia się jest wcześniejszym, z punktu widzenia rozwojowego, przejawem uzależniania od pracy? Czy raczej uzależnienie od uczenia się jest reakcją na wymagania płynące ze strony środowiska i sposobem radzenia sobie ze stresem, a uzależnienie od pracy jest zaburzeniem? Sądzę, że jasno wyartykułowanej tezy dotyczącej tej kwestii zabrakło w początkowej części autoreferatu.

Kolejne z podejmowanych zagadnień dotyczy potencjalnych uwarunkowań uzależnienia od pracy i uczenia się. W myśleniu Habilitanta o genezie uzależnienia od pracy konkurują ze sobą dwa sposoby wyjaśniania tych zjawisk. Z jednej strony stawia tezę, że uzależnienie od stresu jest nieefektywną formą radzenia sobie ze stresem. Wtedy jego pracę można lokować w obrębie teorii stresu psychologicznego. Ten wątek odnosi się do uzależnienia od uczenia się i jest tylko zarysowany. Z drugiej strony Habilitant konstruuje ogólny model uwarunkowań i konsekwencji uzależnienia od pracy. W modelu tym

¹ Nie podaję numerów stron, z których pochodzą cytowane wypowiedzi ponieważ Habilitant nie ponumerował stron w swoim Autoreferacie.

uwzględnione są czynniki z poziomu: makrosystemu, mezosystemu i mikrosystemu, mające potencjalne znaczenie dla pojawienia się uzależnienia od pracy i jego konsekwencji. O modelu tym pisze, że: „*konceptualizacja modelu jest w całości moim osiągnięciem*”. Wydaje mi się, że zdanie to jest nie do końca prawdziwe. W sposobie klasyfikacji potencjalnych czynników predysponujących do rozwoju uzależnienia od pracy odnajduję nawiązanie do Ekologicznego Modelu Rozwoju U. Bronfenbrennera (Habilitant w autoreferacie w ogóle o nim nie wspomina). Bronfenbrenner założył, że na kierunek rozwoju człowieka oddziałują czynniki pochodzące z czterech nakładających się systemów, to znaczy: makrosystemu, egzosystemu, mezosystemu i mikrosystemu. Habilitant bardzo podobnie klasyfikuje czynniki ryzyka uzależnienia od pracy, wyróżniając poziom makro, mezo, i mikro. Co najwyżej mógłbym przyjąć tezę, że Habilitant zaadaptował ogólny model Bronfenbrennera do wyjaśniania zjawiska uzależnienia od pracy.

Ponieważ model Bronfenbrennera jest niezwykle pojemny, nie formułuję zastrzeżeń do specyficznych czynników wyjaśniających uzależnienie od pracy oraz do przeprowadzonych na jego podstawie badań.

Ostatni, czwarty obszar pracy Habilitanta dotyczy poszukiwania implikacji praktycznych swojej pracy. Wskazuje On na konieczność szeroko rozumianej edukacji dotyczącej uzależnienia od uczenia się i pracy. Twierdzi, że w związku z faktem, że praca i uczenie są wysoce ocenianymi aktywnościami to wiele osób nie zdaje sobie sprawy z faktu, że nadmierne angażowanie się w pracę ma liczne negatywne następstwa. Po drugie, zaznacza, że wyniki swoich badań implementuje „w programie interwencyjno-prewencyjnym skierowanym do studentów doświadczających kompulsji uczenia się i konsekwencji stresu akademickiego”. Szkoda, że Habilitant tylko o tym wspomniał, nie przedstawiając szczegółów realizowanego programu. Zapoznanie się z założeniami programu i poszczególnymi interwencjami pozwoliłoby uchwycić, w jaki sposób Pan dr Paweł Andrzej Atroszko przekłada spostrzeżenia empiryczne na konkretne interwencje psychologiczne.

Patrząc całościowo na prace Habilitanta można postrzeżyć Go jako osobę doskonale orientującą się w problematyce uzależnienia od pracy i uczenia się. Po zapoznaniu się z ocenianym cyklem publikacji chcę podkreślić, że bardzo doceniam fakt pisania tekstów przeglądowych i teoretycznych a nie tylko referowania przeprowadzonych badań. Mniej więcej jedna trzecia prac Habilitanta ma taki charakter. Poczynione przez Niego ustalenia, wynikające z przeglądu literatury jak i badań własnych poszerzają rozumienie zjawisk uzależnienia od pracy i uczenia się oraz mogą mieć zastosowanie w pracy terapeutycznej z osobami dotkniętymi tymi problemami. Dlatego uważam, że cykl publikacji „*Analiza kompulsywnych zachowań o charakterze pracy i uczenia się jako uzależnienia behawioralnego i ich potencjalnych uwarunkowań i konsekwencji indywidualnych i społecznych*” **spełnia kryteria stawiane osiągnięciu naukowemu będącemu podstawą ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.**

Opinia o aktywności naukowej

W pracy naukowej dr Paweł Andrzej Atroszko prowadzi badania w czterech obszarach. Podejmuje problematykę: (1) uzależnień behawioralnych; od portali społecznościowych, zakupów, jedzenia (sześć tekstów), (2) cynicznej wrogości i zaufania społecznego kładąc nacisk na uwarunkowania i konsekwencje tych zjawisk (osiem tekstów)², (3) pomiaru psychologicznego, za pomocą ultrakrótkich narzędzi badawczych (pięć pozycji) oraz (4) psychologii edukacji (cztery pozycje).

Habilitant rozważając problematykę uzależnień behawioralnych, zastanawia się nad ich potencjalnymi determinantami. Uzależnienia niesubstancjalne, a w szczególności nadmierne korzystanie z komputera są zjawiskiem stosunkowo młodym. Zgromadzono dość dużo informacji na temat mechanizmów powstawania uzależnień substancjalnych (m.in. od alkoholu, narkotyków). Mniej natomiast wiemy na temat tego, jakie procesy doprowadzają do rozwinięcia się uzależnienia niesubstancjalnego. Habilitant w swoich pracach zastanawia

² Podając liczbę tekstów nie uwzględniłem publikacji, które ukazały się przed rokiem 2016. Wziąłem pod uwagę tylko te publikacje, które zostały opublikowane po uzyskaniu stopnia doktora.

się, czy osobowościowe czynniki ryzyka (neurotyzm, narcyzm, niska samoocena) są specyficzne dla poszczególnych grup uzależnień (portali społecznościowych, zakupów, jedzenia), czy raczej płęć będzie aktywować odmienny mechanizm uzależnienia i nasilenia problemu. Patrząc krytycznie na prace Habilitanta zastanawiam się, czy można zestawiać ze sobą i poszukiwać jednego wspólnego mechanizmu dla powstawania uzależnienia od jedzenia – aktywność niezbędna dla przeżycia jednostki, z mechanizmem powstawania uzależniania od portali społecznościowych, zakupów – aktywności bez wykonywania, których człowiek może przeżyć.

Kolejny obszar zainteresowań badawczych Habilitanta dotyczy cynicznej wrogości, jej uwarunkowań i konsekwencji. W swoich pracach dr Paweł Andrzej Atroszko wykazał, że poziom cynicznej wrogości może być wyznaczany przez niski status socjoekonomiczny w dzieciństwie, status socjoekonomiczny w interakcji wchodzący w integrację z potrzebą bezpieczeństwa a także dążenie do władzy i osiągnięć. Oprócz tego w swoich pracach zidentyfikował różne konsekwencje cynicznej wrogości takie jak: wysoki poziom stresu, bezradność, podwyższony poziom lęku i depresji.

W swojej aktywności naukowej Habilitant podejmuje także zagadnienia psychometryczne. Obecnie w psychologii toczy się dyskusja, w jaki sposób dokonywać pomiaru zmiennych psychologicznych. Czy stosować rozbudowane, wielopozycyjne kwestionariusze, często składające się z kilku podskal? Czy też te same zmienne można mierzyć przy pomocy miar jednopozycyjnych? Habilitant stoi na stanowisku, że miary jednopozycyjne nie mają gorszej jakości niż dłuższe kwestionariusze. Wykazuje to w swoich pracach publikowanych w monografiach i zbiorach pokonferencyjnych. Między innymi opracował miary takich konstruktów jak: zaangażowanie się w uczenie, satysfakcję z życia, czy też stres egzaminacyjny.

Ostatni obszar zainteresowań Habilitanta dotyczy interdyscyplinarnych badań z psychologii edukacji, prowadzonych wspólnie z pedagogami. Prace te są kontynuacją zainteresowań dr Pawła Andrzeja Atroszko z okresu przygotowywania rozprawy doktorskiej

i dotyczą umiejętności leksykalno-semantycznych uczniów bądź charakterystyki studentów pedagogiki.

Oceniając aktywność naukową Habilitanta warto podkreślić, że część prac powstało w ramach pełnienia przez Niego funkcji opiekuna Studenckiego Koła Badań Psychologicznych „Experior”. Fakt ten wskazuje na umiejętność budowania przez Habilitanta zespołów badawczych. Jest to jedna z ważniejszych kompetencji przyszłego samodzielnego pracownika naukowego.

Czytając prace Habilitanta mogę stwierdzić, że charakteryzuje Go bardzo szeroki obszar zainteresowań naukowych. Jest to dobrym predyktorem jego późniejszego funkcjonowania jako samodzielnego pracownika nauki, ponieważ można przypuszczać, że Jego myślnie i Jego praca nie będzie ograniczona do bardzo wąskiego obszaru problemowego.

Ilościowa analiza dorobku dr Pawła Andrzeja Atroszko. W okresie od uzyskania stopnia doktora, czyli od lipca 2015 roku ukazało się 65 publikacji naukowych Habilitanta (37 niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego). To bardzo dużo, jak na siedem lat, jakie minęły od uzyskania stopnia doktora. Habilitant przygotowuje średnio dziewięć publikacji rocznie. Na 37 prac niewchodzących w skład osiągnięcia naukowego składało się: 17 artykułów w czasopismach naukowych, 14 rozdziałów w monografiach naukowych (10 opublikowanych w języku angielskim a 4 w języku polskim), 5 recenzowanych materiałów. W przypadku rozdziałów w monografiach opublikowanych w języku angielskim należy zaznaczyć, że były to pozycje zamieszczone jedynie w dwóch książkach (*Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce – Nauki Humanistyczne i Społeczne* oraz *Badania i Rozwój Młodych Naukowców w Polsce – Nauki Humanistyczne i Społeczne. Część VI*) dotyczących tego samego zagadnienia. Habilitant w przypadku 11 publikacji był pierwszym autorem. Większość z opublikowanych artykułów została zamieszczona w czasopismach, znajdujących się w bazie *Journal Citation Reports* (JCR). Habilitant publikował między innymi w: *Nutrients*, *Personality and Individual Differences*, *Computers in Human Behavior*, *Current Psychology*, *Journal of Religion and Health*, *European Psychiatry*.

Analiza wskaźników bibliometrycznych świadczy o tym, że dorobek Habilitanta jest rozpoznawalny w świecie. Publikuje On w znaczących międzynarodowych czasopismach psychologicznych. Sumaryczny IF tekstów wynosi według Web of Science 135,48. Jego prace według Google Scholar są cytowane 1429 razy, a Web of Science 535. Odpowiednio Indeks Hirscha dla Google Scholar wynosi 19, a dla Web of Sciences 12. Wysokość wskaźników bibliometrycznych jest bardzo duża i należy ją uznać za zawiązką odpowiadającą wymaganiom stawianym osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

Strona | 10

Pan dr Paweł Andrzej Atroszko prowadził i uczestniczył w dziesięciu projektach badawczych jako kierownik bądź opiekun projektu. Funkcje kierownika projektu naukowego pełnił siedmiokrotnie. Dwukrotnie był po stronie polskiej kierownikiem projektu międzynarodowego realizowanego we współpracy z badaczami z Norwegii. Raz kierował projektem finansowanym przez Narodowe Centrum Nauki (Sonata) oraz czterokrotnie projektami finansowanymi ze środków własnych uczelni, w konkursach organizowanych przez Uniwersytet Gdański. Funkcję opiekuna projektu pełnił trzykrotnie w projektach finansowanych przez: Narodowe Centrum Nauki oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki. Na prowadzone przez siebie badania pozyskał ponad 750000 zł oraz 250000 NOK. Uzyskanie środków na finansowanie badań w konkursach zewnętrznych oraz zapraszanie Go do współpracy przy realizacji grantów przez wielu naukowców pochodzących z Polski i zagranicy świadczy o wysokiej jakości pracy wykonywanej przez Habilitanta i jest zewnętrznym potwierdzeniem Jego kompetencji jako przyszłego samodzielnego pracownika nauki.

Pozwolę sobie sformułować jeszcze jedno spostrzeżenie do dorobku dr Pawła Andrzeja Atroszko. Mianowicie, w pracach, które publikuje, w badaniach, które prowadzi odzwierciedla się współpraca międzynarodowa. Część, ponad dziesięć z opublikowanych po doktoracie prac powstała we współpracy z badaczami zagranicznych państw. Fakt ten, w zestawieniu z kierowaniem międzynarodowymi projektami badawczymi pozwala przewidywać, że dr Paweł Andrzej Atroszko, gdy stanie się samodzielnym pracownikiem

naukowym będzie miał możliwość stworzenia zespołu badawczego współpracującego z naukowcami spoza Polski.

W okresie po uzyskaniu stopnia doktora Pan dr Paweł Andrzej Atroszko aktywnie uczestniczył w konferencjach naukowych o zasięgu ogólnopolskim i międzynarodowym. W wykazie swoich osiągnięć naukowych przedstawia czterdzieści pięć wystąpień na konferencjach. Dwadzieścia pięć z nich to wystąpienia na konferencjach międzynarodowych a dwadzieścia na konferencjach krajowych. W Jego aktywności konferencyjnej przeważają referaty. Wygłosił ich czterdzieści jeden, z czego dziewięć to wykłady na zaproszenie, zaprezentowane na konferencjach polskich. Dwadzieścia dwa razy był pierwszym autorem wystąpienia. Habilitanta oceniam jako osobę aktywnie uczestniczącą w wymianie myśli podczas spotkań naukowych.

I na koniec jeszcze uwaga dotycząca formy przedstawienia dokumentacji. W mojej opinii przedłożona dokumentacja została przygotowana niezwykle starannie. Tok prowadzonego wywodu w autoreferacie jest spójny i przejrzysty. Prowadzony wywód umożliwia zrozumienie założeń prowadzonych badań i wynikających z nich problemów badawczych. Opracowanie prezentacji streszczenia własnej pracy, w tak przejrzystej formie pozwala mi wnioskować, że Habilitant potrafi syntetycznie spojrzeć na własne działania.

Formułuję jednoznacznie pozytywną opinię na temat aktywności naukowej Habilitanta. **Analiza dorobku Pana dr Pawła Andrzeja Atroszko pozwala mi sformułować wniosek, że spełnia On kryteria stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.**

Opinia o działalności organizującej funkcjonowanie nauki

Pan dr Paweł Andrzej Atroszko łączy zaangażowanie w pracę naukową z działalnością organizującą życie naukowe. Aktywnie uczestniczy w pracach czasopism, jest redaktorem statystycznym *Problemów Współczesnej Edukacji*, jest członkiem redakcji *Sustainability* oraz *Journal of Concurrent Disorders*. Dwukrotnie redagował numery specjalne czasopism. Habilitant recenzuje artykuły naukowe. Wykonał ponad 30 recenzji artykułów dla 20

periodyków. Tworząc warunki do uprawiania nauki Habilitant był zaangażowany pięciokrotnie w organizację konferencji naukowej; raz przewodniczył komitetowi organizacyjnemu, dwukrotnie był członkiem komitetu organizacyjnego, również dwukrotnie pracował w komitecie naukowym.

Strona | 12

Pan dr Paweł Andrzej Atroszko aktywnie działa w międzynarodowych towarzystwach naukowych. Jest członkiem zarządu Concurrent Disorders. Był również stowarzyszony w International Association for Cross-Cultural Psychology.

Pan dr Paweł Andrzej Atroszko przebywał w dwóch zagranicznych jednostkach naukowych. Jednokrotnie odbył staż na Uniwersytecie w Walencji w Hiszpanii. Pięciokrotnie był w Uniwersytecie w Bergen w Norwegii. W zagranicznych jednostkach naukowych spędził prawie dwa lata, z czego większość przed uzyskaniem stopnia doktora. Wskazuje to na to, że Habilitant był zaangażowany w istotną aktywnością naukową w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej. Swoją aktywność naukową realizował w instytucjach polskich i zagranicznych.

Pan dr Paweł Andrzej Atroszko podejmuje również działania wykorzystujące wiedzę psychologiczną dla otoczenia społecznego. Między innymi pełnił funkcję eksperta w programie „Turystyka „STRESS-OUT”” bądź przygotowywał raporty na temat funkcjonowania psychospołecznego uczniów trójmiejskich liceów.

Z analizy osiągnięć organizacyjnych wyłania się obraz Habilitanta jako osoby zaangażowanej w tę sferę aktywności pracownika naukowego.

Uważam, że wskazane przez Pana dr Pawła Andrzeja Atroszko osiągnięcia organizacyjne i dydaktyczne spełniają kryteria stawiane osobom ubiegającym się o stopień doktora habilitowanego.

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę wynik oceny osiągnięć dr Pawła Andrzeja Atroszko uzyskanych po otrzymaniu stopnia naukowego doktora, dokonanej na podstawie kryteriów zawartych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011r., w

odniesieniu do obszaru nauk społecznych oraz ocenę osiągnięcia naukowego pt. „*Analiza kompulsywnych zachowań o charakterze pracy i uczenia się jako uzależnienia behawioralnego i ich potencjalnych uwarunkowań i konsekwencji indywidualnych i społecznych*” wskazanej przez Habilitanta zgodnie z artykułem 16 ust 1 i 2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 z późniejszymi zmianami **uwzględniłam, że stanowią one znaczący wkład Autora w rozwój psychologii. Tym samym stwierdzam, że przedstawiony do recenzji łączny dorobek naukowy dr Pawła Andrzeja Atroszko spełnia wymogi stawiane Habilitantom.**

/dr hab. Michał Ziarko, prof. UAM/